

HE 14/2001 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi rikoslakiin muutokset, jotka aiheutuvat Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimukseen sekä näihin liittyviin sopimuksiin. Schengenin yleissopimus velvoittaa asettamaan ne virkamiehet, jotka Schengenin yleissopimuksen mukaan suorittavat rajan yli jatkuvaa tarkkailua tai takaa-ajoa, saman rikosoikeudellisen suojan ja vastuun alaiseksi kuin vastaavissa tehtävissä olevat suomalaiset virkamiehet.

Esityksessä ehdotetaan, että mainitut Schengenin yleissopimuksessa tarkoitetut

virkamiehet rinnastettaisiin suomalaisiin virkamiehiin rikolaisissa säädettyssä virkamiehen väkivaltaisessa vastustamisessa. Lahjuksen ottamista koskevat rikoslain säännökset ulotettaisiin myös koskemaan mainittuja virkamiehiä. Ehdotukset edellyttävät myös muutoksia määritelmä- ja soveltamisalasäännöksiin. Samalla ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana rikoslain muuttamisesta heinäkuussa 1998 annettu sisällöltään vastaava laki. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan viimeistään 25 päivänä maaliskuuta 2001, jolloin Suomessa ryhdytään soveltamaan Schengenin sopimuksia.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Ehdotetut rikoslain muutokset vastaavat asiallisesti rikoslain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettua lakia. Mainitulla lailla muutettiin rikoslain 16 luvun 1 §:n 2 momentti ja 13 §:n 1 momentti sekä 40 luvun 9 §:n 3 momentti sekä lisättiin 16 luvun 20 §:ään uusi 2 momentti. Muutokset vastasivat keskeisiltä osin Schengenin yleissopimuksen vaatimuksia. Muutoksia ei ole julkaistu säädöskokoelmassa. Rikoslain muuttamisesta vuonna 1998 annettu laki liittyi eduskunnan aiemmin hyväksymiin ja tasavalta presidentin tuona päivänä ratifioimiin Schengenin liittymisasiakirjoihin (HE 20/1998 vp; EV 62/1998 vp). Rikoslakiin tehdyt Schengenin liittymisasiakirjojen vaatimat muutokset oli tarkoitus saattaa voimaan asetuksella.

Schengenin sopimuksia on tarkoitus alkaa

soveltaa 25 päivänä maaliskuuta 2001. Rikoslain muuttamisesta 1998 annettua lakia ei kuitenkaan enää voida saattaa sellaisenaan voimaan, koska muutettavaksi ehdotettuja säännöksiä on muutettu.

Schengenin sopimusten edellyttämät muutokset rikoslakiin on otettu nyt ehdotettua laajemmin huomioon valmisteilla olevassa virkarikossäännöksiä koskevassa uudistuksessa. Sitä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus kevään aikana antaa eduskunnan käsiteltäväksi. Virkarikossäännösten muutokset eivät kuitenkaan ehdi tulla voimaan Schengenin sopimusten soveltamisen alkaessa.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että rikoslakiin tehtäisiin keskeiset Schengenin sopimusten edellyttämät muutokset pääasiallisesti sellaisina kuin ne ovat rikoslain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annetussa laissa. Lahjuksen antamista koskevan 16 luvun 13 §:n muuttamiseen ei kuitenkaan ole tarvetta, sillä se on jo nykyisin sovellettavissa

mainittuihin Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettuihin virkamiehiin. Lisäksi Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettujen virkamiesten määritelmää koskevassa 16 luvun 20 §:ssä käytettyä ilmaisua ehdotetaan muutettavaksi, koska ilmaisu on Schengenin säännösten integroinnin jälkeen epätarkka. Enää ei tarkasti ottaen voida puhua Schengenin yleissopimukseen liittyneistä valtioista eikä ilmaisu enää kattaisi niitä valtioita, jotka liittyvät myöhemmin Schengenin sopimukseen Euroopan unionin säännösten mukaisesti. Ehdotetussa 40 luvun 9 §:n 3 momentissa mainittu Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettu virkamies on määritelty 16 luvun 20 §:n ehdotetussa uudessa 4 momentissa. Muilta osin viitataan rikoslain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annetun lain perusteluihin (HE 20/1998 vp ja UaVM 7/1998 vp).

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia eikä organisatorisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan viimeistään 25 päivänä maaliskuuta 2001. Samalla ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi rikoslain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettu laki.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotukset

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 16 luvun 1 §:n 2 momentti ja 40 luvun 9 §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 16 luvun 1 §:n 2 momentti laissa 563/1998 ja 40 luvun 9 §:n 3 momentti laissa 815/1998, ja
lisätään 16 luvun 20 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 815/1998, uusi 4 momentti seuraavasti:

16 luku

Rikoksista viranomaisia vastaan

1 §

Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen

 Virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta

ta tuomitaan myös se, joka menettelee 1 momentissa mainitulla tavalla palvelusta toimittavaa sotilasta, Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettua vieraan valtion virkamiestä tai sitä kohtaan, joka virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella avustaa virkamiestä julkisen vallan käyttöä sisältävässä virkatoimessa.

20 §

Määritelmät

Schengenin yleissopimuksessa tarkoitetulla vieraan valtion virkamiehellä tarkoitetaan Schengenin säännöstöä soveltavan valtion virkamiestä, joka toimii Schengenin yleissopimuksen 40 ja 41 artiklassa tarkoitetussa tarkkailu- tai takaa-ajotehtävässä Suomen alueella.

40 luku

Virkarikoksista ja julkisyhteisön työntekijän rikoksista

9 §

Soveltamisalasäännös

Tämä luvun 1—4 §:ää sovelletaan myös silloin, kun rikoksen tekijä on 16 luvun 20 §:ssä tarkoitettu Euroopan yhteisöjen palveluksessa oleva henkilö, Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamies tai Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettu vieraan valtion virkamies.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Tällä lailla kumotaan rikoslain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettu laki.

Helsingissä 23 päivänä helmikuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 16 luvun 1 §:n 2 momentti ja 40 luvun 9 §:n 3 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 16 luvun 1 §:n 2 momentti laissa 563/1998 ja 40 luvun 9 §:n 3 momentti laissa 815/1998, ja
lisätään 16 luvun 20 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 815/1998, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 luku

Rikoksista viranomaisia vastaan

1 §

Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen

 Virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tuomitaan myös se, joka menettelee 1 momentissa mainitulla tavalla palvelusta toimittavaa sotilasta tai sitä kohtaan, joka virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella avustaa virkamiestä julkisen vallan käyttöä sisältävässä virkatoimessa.

 Virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tuomitaan myös se, joka menettelee 1 momentissa mainitulla tavalla palvelusta toimittavaa sotilasta, *Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettua vieraan valtion virkamiestä* tai sitä kohtaan, joka virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella avustaa virkamiestä julkisen vallan käyttöä sisältävässä virkatoimessa.

20 §

Määritelmät

Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettulla vieraan valtion virkamiehellä tarkoitetaan Schengenin säännöstöä soveltavan valtion virkamiestä, joka toimii Schengenin yleissopimuksen 40 ja 41 artiklassa tarkoitettussa tarkkailu- tai takaa-ajotehtävässä Suomen alueella.

40 luku

Virkarikoksista ja julkisyhteisön työntekijän rikoksista

9 §

Soveltamisalasäännös

Tämän luvun 1—4 §:ää sovelletaan myös silloin, kun rikoksen tekijä on 16 luvun 20 §:ssä tarkoitettu Euroopan yhteisöjen palveluksessa oleva henkilö *taikka* Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamies.

Tämä luvun 1—4 §:ää sovelletaan myös silloin, kun rikoksen tekijä on 16 luvun 20 §:ssä tarkoitettu Euroopan yhteisöjen palveluksessa oleva henkilö, Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamies *tai Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettu vieraan valtion virkamies.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Tällä lailla kumotaan rikoslain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettu laki.

Laki

rikoslain muuttamisesta

10 päivänä heinäkuuta 1998 annettu laki (EV 20/1998 vp)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 16 luvun 1 §:n 2 momentti ja 13 §:n 1 momentti sekä 40 luvun 9 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa / , sekä
lisätään 16 luvun 20 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa / , uusi 2 momentti, seuraavasti:

16 luku

Rikoksista viranomaisia vastaan

1 §

Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen

(Kuten ehdotuksessa)

 Virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tuomitaan myös se, joka menettelee 1 momentissa mainitulla tavalla palvelusta toimittavaa sotilasta, Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettua vieraan valtion virkamiestä tai sitä kohtaan, joka virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella avustaa virkamiestä julkisen vallan käyttöä sisältävässä virkatoimessa.

13 §

Lahjuksen antaminen

Joka virkamiehelle, julkisyhteisön työntekijälle tai sotilalle, Euroopan yhteisöjen palveluksessa olevalle taikka Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettulle vieraan valtion virkamiehelle lupaa, tarjoaa tai antaa tämän toiminnasta palvelussuhteessa asianomaiselle itselleen tai toiselle tarkoitetun lahjan tai muun edun, jolla vaikutetaan tai pyritään vaikuttamaan taikka joka on omiaan vaikuttamaan mainitun henkilön toimintaan palvelussuhteessa, on tuomittava lahjuksen antamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

(Ei ehdotuksessa, koska voimassa oleva pykälä soveltuu "... ulkomaiselle virkamiehelle".)

20 §

Määritelmä

----- (vrt. ehdotuksen 4 mom.)

Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettuna vieraan valtion virkamiehellä tarkoitetaan tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen sopimuspuolten sekä Islannin ja Norjan virkamiehiä, jotka toimivat Schengenin yleissopimuksen 40 ja 41 artiklassa tarkoitetuissa tarkkailu- ja takaa-ajotehtävissä Suomen alueella.

40 luku

Virkarikoksista ja julkisyhteisön työntekijän rikoksista

9 §

Soveltamissäännös

----- (vrt. ehdotus)

Tämän luvun 1—4 §:ää sovelletaan myös silloin, kun rikoksen tekijä on 16 luvun 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu Euroopan yhteisöjen palveluksessa oleva henkilö tai 2 momentissa tarkoitettu Schengenin yleissopimuksessa tarkoitettu vieraan valtion virkamies.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.
